

Súd: Správny súd v Bratislave
Spisová značka: BA-7Sa/35/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1018200540
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Korčeková
ECLI: ECLI:SK:SpSBA:2024:1018200540.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Bratislave v konaní pred sudkyňou JUDr. Zuzanou Korčekovou, v právnej veci žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXXX/X, D., zastúpeného spoločnosťou Prosman a Pavlovič advokátska kancelária s.r.o., so sídlom Hlavná 31, Trnava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe v sociálnych veciach o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 15. februára 2018, takto

rozhodol:

- I. Správny súd v Bratislave návrh žalovanej na prerušenie konania **z a m i e t a**.
- II. Správny súd v Bratislave zrušuje rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 15. februára 2018 ako aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 19276-15/2017BAM zo dňa 7. októbra 2017 a vec vracia žalovanej na ďalšie konanie.
- III. Správny súd v Bratislave priznáva žalobcovi voči žalovanej právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

odôvodnenie:

Priebeh administratívneho konania a zhrnutie napadnutého rozhodnutia

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, ako prvostupňový orgán verejnej správy dňa 7. októbra 2017 rozhodnutím č. 19276-15/2017BAM (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) rozhodla podľa ustanovenia § 85 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) tak, že žalobca nemá nárok na úrazový príplatok v dôsledku úrazu zo 17. decembra 2015.

2. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava založila prvostupňové rozhodnutie na zisteniach, podľa ktorých si žalobca dňa 18. januára 2016 uplatnil nárok na úrazový príplatok z dôvodu pracovného úrazu zo dňa 17. decembra 2015. Zodpovedným zamestnávateľom žalobcu za pracovný úraz mala byť spoločnosť Karpatia Slovakia, s.r.o., so sídlom Borekova 10, Bratislava (ďalej len „zamestnávateľ“), ktorého Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava opakovane dopytovala dňa 10. februára 2016, 15. marca 2016, 13. apríla 2016, 30. augusta 2016 a 25. januára 2017 na predloženie dokladov – Oznámenie poistnej udalosti a Záznam o registrovanom pracovnom úraze, keďže tieto v súvislosti s úrazom žalobcu neevidovala. Všetky zásielky boli vrátené z dôvodu ich neprevzatia v odbernej lehote resp. z dôvodu, že ich adresát bol neznámy.

3. Z dôvodu nečinnosti zamestnávateľa zaslala Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava žalobcovi výzvu na podanie určovacej žaloby na súd, ktorou ho zároveň oboznámila so stavom veci a poučila ho, že v prípade nesúhlasu s postupom zamestnávateľa (neuznaním úrazu za pracovný resp. neoznámením poistnej udalosti) má možnosť podať určovaciu žalobu na súd, keďže sa jedná o pracovnoprávny vzťah súkromnoprávnej povahy a riešenie sporov spadá do právomoci súdov podľa § 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok a § 14 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. V nadväznosti na výzvu

Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava, žalobca oznámil, že určovací žalobu na súd nepodá a vyzval ju na doplnenie ďalšieho dokazovania.

4. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava, požiadala Inšpektorát práce Bratislava dňa 25. januára 2017 a dňa 6. októbra 2017 o súčinnosť a o prešetrenie vecí, pretože zamestnávateľ si nesplnil svoje povinnosti voči zamestnancovi, neoznámil žalovanej zákonným spôsobom vznik pracovného úrazu žalobcu ani neoznámil, či tento úraz možno považovať za pracovný úraz a na výzvy Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava nereagoval. Inšpektorát práce Bratislava v odpovedi neoznámil žiadne relevantné informácie, pretože zamestnávateľ bol nekontaktný a na adrese sídla sa nezdržoval. Žalobcu zároveň poučil o možnosti uplatnenia si nárokov vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu podaním žaloby na súd.

5. Bezvýsledné zostali aj ďalšie pokusy nakontaktovať zamestnávateľa cez Daňový úrad Bratislava, a obchodný register. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava sa bezvýsledne snažila vykonať aj vonkajší výkon kontroly, čo jej nebolo umožnené. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava zistila, že zástupcovia spoločnosti vôbec nekomunikujú so Sociálnou poisťovňou. Taktiež bolo zistené, že za celú dobu poistenia neuhradil zamestnávateľ za svojich zamestnancov ani raz poistné.

6. Pre rozhodnutie o nároku na úrazovú dávku je nevyhnutné jednoznačne preukázať základ nároku t. j. existenciu pracovného úrazu, pracovnoprávny vzťah zamestnanca a zároveň samotnú zodpovednosť zamestnávateľa za pracovný úraz. V prípade, ak nie je preukázaná zodpovednosť zamestnávateľa za pracovný úraz, alebo pracovný úraz nie je posúdený ako pracovný, Sociálna poisťovňa nárok na dávku úrazového postenia neprizná. S ohľadom na uvedené Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava uzavrela, že žalobca nepreukázal, že v stanovenej lehote podal na civilný súd určovací žalobu a svoje tvrdenia o vzniku pracovného úrazu teda nepreukázal žiadnymi relevantnými dôkazmi. K návrhu na vypočutie žalobcu a svedka – kolegu žalobcu, Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava uviedla, že dôkaz nevykoná z dôvodu jeho neúčelnosti, pretože ani prípadná výpoveď by nemohla zvrátiť skutočnosť, že zamestnávateľ si nesplnil svoju zákonnú povinnosť v podobe oznámenia vzniku pracovného úrazu. Sociálna poisťovňa pritom vykonala rozsiahle šetrenie v záujme skontaktovať zamestnávateľa, ktoré zostalo bezvýsledným. Keďže žalobca nevyužil možnosť podať na civilný súd určovací žalobu o určenie pracovného úrazu a vzhľadom na skutočnosť, že riešenie sporov medzi zamestnávateľmi a ich zamestnancami nie je v kompetencii Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava, nebol žiadnym relevantným dôkazom (napr. určovacou žalobou) preukázaný vznik pracovného úrazu žalobcu. Keďže nebolo preukázané, že úraz zo dňa 17. decembra 2015 je pracovným úrazom v zmysle § 8, nevzniká poškodenému nárok na úrazovú dávku – úrazový príplatok.

7. Na odvolanie žalobcu vydala žalovaná dňa 15. februára 2018 rozhodnutie č. XXXXX-X/XXXX-XX (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“), ktorým odvolanie v celom rozsahu zamietla a prvostupňové rozhodnutie potvrdila. Žalovaná v napadnutom rozhodnutí popísala doterajší priebeh administratívneho konania a stotožnila sa so závermi Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava. Nad rámec nich dodala, že poškodeným na účely poskytovania úrazových dávok je zamestnanec, ktorý utrpel pracovný úraz a v jeho dôsledku bol uznaný za dočasne práceneschopného. Utrpenie pracovného úrazu je teda základným predpokladom priznania nároku na úrazovú dávku. Zároveň, vychádzajúc z právnej úpravy pracovného úrazu definovaného v § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. ako aj Zákonníka práce v § 195 ods. 2, samotná skutočnosť, že sa úraz stal na pracovisku resp. pri plnení pracovných úloh nemá za následok automatickú plnú zodpovednosť zamestnávateľa za poškodenie zdravia (podobne aj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9Sžso/14/2011 z 24. novembra 2011). Je to preto jedine zamestnávateľ, ktorý mohol ako kompetentný označiť úraz žalobcu za pracovný a v súlade so zákonníkom práce určiť mieru svojej zodpovednosti za jeho vznik. Kompetenciu zamestnávateľa žalovaná nemôže suplovať. S poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7So/14/2015 z 28. júna 2016 dodala, že žalovaná nie je orgánom, ktorý by bol oprávnený rozhodnúť o okolnostiach zodpovednosti za vznik pracovného úrazu a či k poškodeniu zdravia došlo následkom pracovného úrazu (na také rozhodnutie je oprávnený iba súd v civilnom súdnom konaní). Žalovaná si na základe predložených dokladov o určitej otázke môže urobiť úsudok, nemá však takú povinnosť a nie je ani povinná vykonávať vyčerpávajúce dokazovanie. Záver, že žalovaná nie je oprávnená o uvedenej otázke rozhodnúť, konštatoval Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozsudku sp. zn. 9Sžso/44/2011 zo dňa 24. novembra 2011. S odkazom na uvedené preto uzavrela, že záväzne rozhodnúť, či je úraz úrazom pracovným, je výlučne v kompetencii všeobecného súdu. Žalovaná sa preto nestotožnila s argumentáciou žalobcu naznačujúcou opak. Od zamestnávateľa žalobcu sa pritom doposiaľ nepodarilo zistiť, či uznal úraz žalobcu za pracovný, resp. nie je zrejmé, či si oznamovaciu povinnosť podľa § 231 písm. h) a i) zákona č. 461/2003 Z. z. splnil alebo nesplnil. Nečinnosť zamestnávateľa možno podľa názoru žalovanej hodnotiť tak, že žalobcov úraz ako úraz pracovný neeviduje.

8. Žalovaná bola toho názoru, že je na žiadateľovi o dávku, aby preukázal skutočnosti rozhodujúce pre jej vznik. Napriek uvedenému vynaložila sama žalovaná značné úsilie za účelom zabezpečenia podkladov od zamestnávateľa potrebných na zistenie, či úraz zo 17. decembra 2015, napriek tomu, že ho nenahlásil, uznáva ako pracovný. Tieto snahy však zostali bezvýsledné, pretože zamestnávateľ zostal nekontaktný. V tomto smere Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava oslovila viaceré štátne orgány za účelom získania kontaktných údajov zamestnávateľa a preto sa nezakladá na pravde konštatovanie žalobcu, že všetka procesná aktivita Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava sa sústredila iba na zistenie, že zamestnávateľ je nekontaktný. Rovnako skončili aj snahy o skontaktovanie zástupcov zamestnávateľa, keď office manažérka zamestnávateľa dňa 4. februára 2016 doručila Sociálnej poisťovni, pobočke Bratislava iba niektoré časti potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti žalobcu a hoci výslovne prisľúbila, že požadované doklady zašle (oznámenie o poistnej udalosti a záznam o registrovanom pracovnom úraze) tieto nakoniec pobočke nedoručila a pracovný pomer u zamestnávateľa ukončila. O pracovnom úraze žalobcu nemala vedomosť ani mzdová účtovníčka zamestnávateľa, ktorú sa podarilo nakontaktovať a relevantné údaje neposkytol ani p. E., ktorého navrhol osloviť žalobca. Skontaktovať sa napokon nepodarilo ani konateľov zamestnávateľa.

9. Sám žalobca pritom svoje dôkazné bremeno nadväzujúce na bremeno tvrdenia obmedzil iba na predloženie lekárskeho správy a hlásenia o úraze, ktoré však nie sú spôsobilé preukázať, že úraz je úrazom pracovným.

10. Vo vzťahu k návrhu na predvolanie svedka – p. F. G. žalovaná uviedla, že ten v čase, kedy malo dôjsť k pracovnému úraze nebol zamestnancom zamestnávateľa a preto je sporné, či mohol byť svedkom úraza a či by takáto výpoveď mohla byť vierohodná. Navyše, výpoveď svedka by neprispela k objasneniu skutočného stavu veci, pretože nemôže nahradiť vyhlásenie zamestnávateľa, ktoré je pre Sociálnu poisťovňu záväzné (rozsudok sp. zn. 9Sžso/14/2011 z 24. novembra 2011). Výpoveď údajného svedka pracovného úraza by teda nebola účelná a vykonanie takéhoto dôkazu by neprispelo k objasneniu skutočného stavu veci.

11. Žalovaná pripísala na ťarchu žalobcu, že ten mal zákonné možnosti brániť svoj údajný nárok a to podaním určovacej žaloby, čo však odmietol. Ďalej uviedla, že nedisponuje takými donucovacími prostriedkami, ktorými by donútila zamestnávateľa splniť si jeho oznamovacie povinnosti vyplývajúce z ustanovení § 231 písm. h) a i) zákona č. 461/2003 Z. z. v prípade, ak je zamestnávateľ nekontaktný. V prípade zamestnávateľa pritom nie je preukázané, či si uvedenú povinnosť splnil alebo nie, pretože nebolo preukázané, či je úraz žalobcu z 17. decembra 2015 úrazom pracovným alebo nie.

12. K nálezu Ústavného súdu SR I. ÚS 87/2014-43 z 10. septembra 2014 žalovaná uviedla, že sa jednalo o inú skutkovú situáciu, pretože v zmienenom prípade zamestnávateľ poškodeného výslovne neuznal úraz poškodeného ako pracovný a v danom prípade sa jednalo o špecifický prípad.

13. Žalovaná teda dospela k záveru, že pobočka vec správne právne posúdila, keď dospela k názoru, že pokiaľ žiadateľ tvrdí, že úraz zo dňa 17. decembra 2015 je pracovný úraz, pričom jeho tvrdenie nedeklaroval ani kompetentný zamestnávateľ, keď nepredložil Sociálnej poisťovni doklady potrebné na oznámenie vzniku pracovného úraza, jedine súd na základe určovacej žaloby môže záväzne rozhodnúť, či je predmetný úraz pracovný alebo nie. Pobočka preto rozhodla v súlade so zákonom, keď uplatnený nárok na úrazový príplatok nepriznala, nakoľko žiadateľ si svoju dôkaznú povinnosť nesplnil, nijakým relevantným spôsobom nepreukázal, že úraz zo dňa 17. decembra 2015 je pracovným úrazom, a teda že spĺňa podmienky na priznanie ním uplatneného nároku na úrazový príplatok a určovaciu žalobu vo veci podať odmietol.

II. Správna žaloba

14. Voči napadnutému rozhodnutiu žalovanej podal žalobca správnu žalobu namietajúc nesprávne právne posúdenie veci a nedostatočne zistený stav veci, v dôsledku čoho navrhol napadnuté rozhodnutie spolu s prvostupňovým rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava zrušiť, a vec jej vrátiť na ďalšie konanie.

15. Žalobca označil za nesprávne a zmatečné závery žalovanej, že iba zamestnávateľ môže označiť úraz za pracovný a to aj na účely konania o sociálnych dávkach a žalovaná túto kompetenciu nemôže suplovať. Naopak tvrdil, vychádzajúc z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 87/2014-43, že ak žalovaná rozhoduje o priznaní úrazovej dávky, čo nepochybne do jej právomoci patrí, musí sa v rámci predbežnej otázky vysporiadať so skutočnosťou, či došlo k pracovnému úrazu, keďže pracovný úraz je rozhodnou právnou skutočnosťou. Vychádzajúc z ustanovení § 195 až § 198 zákona č. 461/2003 Z. z. musí úplne a presne zistiť skutočný stav veci. V danom prípade sa pritom uspokojila iba so zistením, že zamestnávateľa nemožno zastihnúť a ďalšie dokazovanie nevykonala.

16. Vo vzťahu k záverom žalovanej, že žalobca sa mal so svojím nárokom obrátiť určovacou žalobou na civilný súd uviedol, že v danom prípade sa nejedná o sporové konanie, pričom ani prípadné určenie, že

úraz je pracovným podľa Zákonníka práce, by žalobcovi situáciu nevyriešilo, pretože v danom prípade je potrebné posúdiť úraz ako pracovný podľa ustanovenia § 8 zákona č. 461/2003 Z. z., čo je v právomoci Sociálnej poisťovne.

17. Za absurdné označil tvrdenia, že zamestnávateľ má oznamovaciu povinnosť iba v prípade pracovného úrazu a teda nie je úplne zrejmé, či si povinnosť skutočne nesplnil a nečinnosť zamestnávateľa preto nemožno označovať za protiprávne konanie. Ustanovenia § 17 ods. 4 písm. b) a § 17 ods. 7 písm. a) bod 2. zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov pritom ukladajú zamestnávateľovi povinnosť spísať záznam o registrovanom pracovnom úraze (registrovať pracovný úraz) a tento následne doručiť poškodenému zamestnancovi. Žalobca je toho názoru, že z nečinnosti zamestnávateľa, resp. z nepreukázania, či zamestnávateľ eviduje alebo neeviduje úraz, nemožno vyvodzovať právnu domnienku (takáto fikcia sa neuplatňuje), že úraz žalobcu nebol zo strany zamestnávateľa uznaný za pracovný. Za zmienku potom stojí fakt, že zamestnankyňa zamestnávateľa prisľúbila Sociálnej poisťovni, pobočke Bratislava, že dodá oznámenie poistnej udalosti spolu so záznamom o registrovanom pracovnom úraze žalobcu, čo následne nesplnila.

18. Pokiaľ neboli orgány verejnej správy schopné dostatočne odôvodniť svoje negatívne rozhodnutie, mali rozhodnúť v danej veci v prospech žalobcu. Nesplnenie povinností zamestnávateľom nemôže spôsobiť znefunkčnenie sociálneho dávkového systému a ponechanie zamestnanca bez akejkoľvek ochrany. Žalobca nemôže nijakým spôsobom zhojiť zanedbanie povinností resp. porušenie zákona zo strany jeho zamestnávateľa.

19. Naproti tomu si žalobca svoje povinnosti splnil a preukázal rozhodujúce skutočnosti pre vznik nároku na úrazovú dávku v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. predložením žiadosti na predpísanom tlačive, lekáorskými nálezmi a správami a označením svedka pracovného úrazu. Skutočnosť, že nepodal určovaciu žalobu na súd nemožno považovať za nepreukázanie rozhodujúcich skutočností, ako to tvrdí žalovaná. S návrhom na vypočutie svedka a samotného žalobcu sa pritom orgány verejnej správy vysporiadali až arbitrárne, keď konštatovali jeho neúčelnosť. Táto výpoveď pritom mohla prispieť k objasneniu veci. Žalobca je toho názoru, že dopyty Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava správcovi dane, inšpektorátu práce a obchodnému registru, nemožno považovať za obstarávanie potrebných dokladov ako podkladov na rozhodnutie, pretože sa zamerali prevažne na zistenie kontaktných údajov zamestnávateľa. Súčinnosť zamestnávateľa je síce potrebné na zistenie skutočného stavu veci, avšak jeho nečinnosť nie je neprekonateľnou prekážkou zistenia potrebných okolností na posúdenie, či došlo alebo nedošlo k pracovnému úrazu opísaného žalobcom. V tomto smere preto namietal nedostatočne zistený skutkový stav veci.

III. Vyjadrenia žalovanej a žalobcu

19. Na výzvu správneho súdu sa ku správnej žalobe vyjadrila žalovaná, ktorá sa s námietkami žalobcu nestotožnila a správnu žalobu navrhla ako nedôvodnú zamietnuť. Nesúhlasila s argumentom žalobcu o nesprávnom vyvodení záveru, že zamestnávateľ predmetný úraz neeviduje ako pracovný, pretože uvedené konštatoval iba ako možnú hypotézu resp. domnienku, ku ktorej dospel v dôsledku nesplnenia oznamovacej povinnosti zamestnávateľa. Žalovaná pritom niekoľkokrát vyzvala zamestnávateľa na splnenie si oznamovacej povinnosti, čo však zostalo bezúspešné. Rovnako dopadli dopyty na Inšpektorát práce Bratislava, ktorý zamestnávateľa skontaktovať nevedel. Neúspešne dopadol aj pokus o získanie kontaktov prostredníctvom obchodného registra a daňového úradu.

20. O súčinnosť boli požiadaní aj súčasní a bývalí štatutári zamestnávateľa, no na výzvy nereagovali. Skontaktovať sa napokon podarilo s pani H., office manažérkou zamestnávateľa, ktorá Sociálnej poisťovni, pobočke Bratislava, doručila iba niektoré časti potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti žalobcu č. O 580762, pričom napriek prisľubu, že doručí aj ďalšie doklady (oznámenie o poistnej udalosti, Záznam o registrovanom úraze), tieto nedoručila a následne pracovný pomer u zamestnávateľa skončila. Pani I., mzdová účtovníčka zamestnávateľa uviedla, že nemá vedomosť o úraze žalobcu. Od pána E., ktorého žalobca odporučil skontaktovať, neboli získané žiadne doklady.

21. Zamestnávateľovi bolo zaslané aj oznámenie o výkone vonkajšej kontroly pre neplnenie povinnosti odvodu poistného na sociálne poistenie za svojich zamestnancov, ktorú však neumožnil. Zamestnávateľ k 9. marcu 2016 ukončil registráciu seba aj svojich zamestnancov a pohľadávky Sociálnej poisťovne boli postúpené na ich vymoženie, avšak bezúspešne.

22. Z uvedeného je zrejmé, že bolo vykonané rozsiahle šetrenie a dokazovanie, ktoré neskončilo iba pri zistení, že zamestnávateľa nemožno skontaktovať. Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava kontaktovala všetky dostupné inštitúcie, no ani ich súčinnosť nepriniesla nové informácie.

23. Vo vzťahu k navrhnutému svedkovi (p. F. G.) žalovaná zopakovala, že predvolaný nebol z dôvodu, že v čase vzniku predmetného úrazu nebol u zamestnávateľa zamestnaný a preto bolo sporné, či vôbec

mohol byť svedkom úrazu. Táto skutočnosť by vzbudzovala pochybnosti o dôveryhodnosti prípadnej svedeckej výpovede. Navyše, ako taká by nebola spôsobilá nahradiť vyhlásenie zamestnávateľa (ktoré je pre sociálnu poisťovňu záväzná) o vzniku a evidovaní úrazu ako pracovného.

24. Žalovaná poukázala na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky SR (sp. zn. 9Sžso/14/2011 z 24. novembra 2011, 7So/14/2015 z 28. júna 2016 a 9Sžso/44/2011 z 24. novembra 2011) z ktorej vyplýva, že Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodnúť o okolnostiach zodpovednosti za vznik pracovného úrazu. Na základe predložených dokladov si o tejto otázke úsudok urobiť môže, nemá však takú povinnosť a nie je povinná vykonávať vyčerpávajúce dokazovanie.

25. Žalovaná uzavrela, že bolo vynaložené značné úsilie nad rámec povinností Sociálnej poisťovne za účelom zabezpečenia podkladov a súčinnosti zamestnávateľa potrebných na zistenie, či je úraz žalobcu pracovným. Sám žalobca sa obmedzil iba na predloženie lekárskeho nálezu a hlásenia o úraze, v ktorých je priebeh úrazu popísaný ním samotným alebo na základe jeho výpovede, pričom tie samotné nie sú spôsobilé preukázať, že predmetný úraz je úrazom pracovným. Dôveryhodnosť navrhovaného svedka bola pritom spochybnená. To, že je úraz pracovným, zatiaľ tvrdí iba žalobca. Žalobca svoje dôkazné bremeno neunesol a to najmä z dôvodu, že odmietol podať určovaciu žalobu, čím dokonca znemožnil, aby o rozhodujúcej skutočnosti, či je predmetný úraz úrazom pracovným, rozhodol záväzne súd, ktorý je na to jediný oprávnený.

26. Ku vyjadreniu žalovanej zaslal svoje vyjadrenie správny súd žalobca, v ktorom uviedol, že z dokazovania, ktoré žalovaná uviedla v rámci vyjadrenia, podľa jeho názoru nevyplýva záver, ku ktorému dospela žalovaná, že úraz žalobcu nie je pracovným úrazom. Žalovaná zjavne nesprávne vyhodnotila všetky jej dostupné dôkazy, keď za rozhodujúce považovala to, že pani, I., ako mzdová účtovníčka, nemala vedomosť o pracovnom úraze. Odpoveď p. I. nemala žiadnu relevanciu na účely posúdenia vzniku pracovného úrazu žalobcu, keďže ide o účtovníčku zamestnávateľa, nie bezpečnostnú pracovníčku, prípadne vedúcu pracovníčku zamestnávateľa. Podľa žalobcu žalovaná nesprávne vyhodnotila aj ďalšie vykonané dôkazy napr. e-mailovú komunikáciu s pani H., ktorá mala v úmysle poslať žalovanej všetky potrebné podklady, žiaľ tak nestihla vykonať z dôvodu skončenia pracovného pomeru u zamestnávateľa. Žalovaná bez dostatočného odôvodnenia odmietla návrh na vykonanie dokazovania výsluchom p. F. G., ktorého žalobca označil ako svedka, pričom žalobca vyslovil predpoklad, že vzhľadom na to, že zamestnávateľ si evidentne neplní povinnosti zo zákona, neprihlásil p. F. G. do Sociálnej poisťovne. Poukázal tiež na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžso/74/2015 zo dňa 26.10.2016.

IV. Relevantná právna úprava

Podľa § 493e zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) konania začaté a neskončené do 30. júna 2023 sa dokončia podľa tohto zákona v znení účinnom do 30. júna 2023; ustanovenie § 493f tým nie je dotknuté.

Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnom konaní poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Podľa § 2 ods. 2 SSP každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

Podľa § 191 ods. 1 SSP správny súd rozsudkom zruší napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy, ak

- a) bolo vydané na základe neúčinného právneho predpisu,
- b) ho vydal orgán, ktorý na to nebol zo zákona oprávnený,
- c) vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci,
- d) je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov,
- e) zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci,
- f) skutkový stav, ktorý vzal orgán verejnej správy za základ napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia, je v rozpore s administratívnymi spismi alebo v nich nemá oporu,
- g) došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia alebo opatrenia vo veci samej.

Podľa § 191 ods. 3 písm. a) SSP ak správny súd zruší napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie žalovaného, v závislosti od okolností môže na návrh žalobcu súčasne zrušiť aj rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy nižšieho stupňa, ktoré mu predchádzalo.

Podľa § 199 ods. 1 písm. a) SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

Podľa § 199 ods. 3 SSP ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe.

Podľa § 202 ods. 2 vety prvej SSP správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne.

Podľa § 203 ods. 2 SSP pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

Podľa § 8 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 461/2003 Z. z., pracovný úraz podľa tohto zákona je poškodenie zdravia alebo smrť fyzickej osoby spôsobené nezávisle od jej vôle krátkodobým, náhlym a násilným pôsobením vonkajších vplyvov, ktoré

a) zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 utrpel pri plnení pracovných úloh alebo služobných úloh alebo v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh alebo služobných úloh, pre plnenie pracovných úloh alebo služobných úloh a pri odvracaní škody hroziacej zamestnávateľovi,

b) fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2 utrpela pri činnostiach uvedených v tomto ustanovení alebo v priamej súvislosti s týmito činnosťami.

Podľa § 83 zákona č. 461/2003 Z. z., poškodený na účely poskytovania úrazových dávok je zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 a fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2, ak utrpeli pracovný úraz alebo sa u nich zistila choroba z povolania.

Podľa § 85 zákona č. 461/2003 Z. z., zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16, ktorý v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania bol uznaný za dočasne práceneschopného, má nárok na úrazový príplatok od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, ak má nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti podľa osobitného predpisu alebo nárok na výplatu nemocenského z nemocenského poistenia.

Podľa § 195 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie.

Podľa § 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je organizačná zložka Sociálnej poisťovne takýmto rozhodnutím viazaná; inak si organizačná zložka Sociálnej poisťovne môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

Podľa § 198 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., organizačná zložka Sociálnej poisťovne si nemôže ako o predbežnej otázke urobiť úsudok o tom, či a kto spáchal trestný čin, priestupok, správny delikt, alebo o osobnom stave fyzickej osoby, ak patrí o ňom rozhodovať súdu.

V. Konanie na správnom súde a právne posúdenie veci správnym súdom

31. Správny súd v Bratislave v prvom rade uvádza, že s odkazom na zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o správnych súdoch“) bol zriadený aj Správny súd v Bratislave. Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona o správnych súdoch uvádza, že správne sudy začnú svoju činnosť 1. júna 2023. Ustanovenie § 3 ods. 3 zároveň uvádza: „ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne sudy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave.“ Výkon súdnictva prešiel z krajských súdov na novozriadené správne sudy odo dňa 1. júna 2023 vo všetkých veciach, v ktorých je od tohto dátumu daná právomoc správnych súdov.

32. Predmetná vec bola na podklade podanej žaloby pôvodne iniciovaná a následne prejednávaná Krajským súdom v Bratislave pod pridelenou spisovou značkou 7Sa/35/2018. Od 1. júna 2023 je na konanie v tejto veci príslušný Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“), kde je vec vedená pod sp. zn. BA-7Sa/35/2018.

33. Správny súd v Bratislave ako súd vecne a miestne príslušný (§ 10 a § 13 ods. 3 SSP) v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach, posudzujúc správnu žalobu neformálne a neviazaný jej žalobnými bodmi [§ 134 ods. 2 písm. d), § 203 ods. 1 a 2 a § 203 ods. 2 SSP] preskúmal napadnuté rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej, ako aj administratívne konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, oboznámil sa s obsahom súdneho spisu a administratívneho spisu žalovanej, a vychádzajúc zo stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (§ 135 ods. 1 SSP) dospel k záveru, že správna žaloba je dôvodná. O žalobe rozhodol na pojednávaní uskutočnenom dňa 17. januára 2024 v neprítomnosti účastníkov konania (§ 114 SSP), ktorí boli na pojednávanie riadne predvolaní. Právny zástupca žalobcu ospravedlnil svoju neúčast', ako aj neúčast' žalobcu na pojednávaní a súhlasil s tým, aby súd vec prejednal v ich neprítomnosti. Žalovaná svoju neúčast' neospravedlnila.

34. Predmetom prieskumu zo strany správneho súdu je rozhodnutie žalovanej, ktorým potvrdila ako vecne správne prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava o nepriznaní nároku na úrazový príplatok z dôvodu úrazu zo dňa 17. decembra 2015, argumentujúc, že žalobca neuniesol

dôkazné bremeno a podaním určovacej žaloby na civilný súd neosvedčil, že úraz, ktorý utrpel, je pracovný. Žalovaná bola totiž toho názoru, že úraz môže určiť za pracovný iba zamestnávateľ, pričom v prípade sporu o tejto otázke rozhoduje civilný súd na podklade určovacej žaloby podanej zamestnancom. Sama preto nemohla rozhodnúť, či je úraz žalobcu pracovným. Úsudok si o tejto otázke síce spraviť mohla, povinnosť jej však zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva.

35. Kľúčovým bolo teda zodpovedanie otázky, či Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava mala povinnosť sama rozhodnúť alebo posúdiť v rámci predbežnej otázky, či úraz žalobcu zo dňa 17. decembra 2015 bolo možné považovať za úraz pracovný a na základe ustálenia tejto skutočnosti následne rozhodnúť o nároku na úrazovú dávku.

36. Pre zodpovedanie nastolenej otázky v kontexte žalobných bodov uvedených v správnej žalobe správny súd vychádzal z relevantných rozhodnutí kasačného súdu vydaných v obdobných veciach, ktoré aj s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 2014 sp. zn. I. ÚS 87/2014-43, predstavujú ku dnešnému dňu ustálenú rozhodovaciu prax. Z posledných rozhodnutí sú to napríklad rozsudky Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžsk/26/2021 z 27. apríla 2022 a sp. zn. 7Sžsk/25/2021 z 21. septembra 2022, ktorého časť odôvodnenia správny súd v celosti preberá do ďalšieho odôvodnenia svojho rozhodnutia a to v záujme vyvarovať sa prípadnému skresleniu jeho záverov ako aj z dôvodu, že kasačný súd poskytol vyčerpávajúci výklad vývoja právnej úpravy nárokov na úrazové dávky, ktorý napomáha porozumieť úlohe Sociálnej poisťovne pri ich posudzovaní. Relevantnými sú predovšetkým body 40. a 42. odôvodnenia zmieneneho rozsudku podľa ktorých:

37. „40. Najvyšší správny súd na úvod poukazuje na to, že nároky zamestnanca plynúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania vychádzali z pracovného (teda súkromnoprávneho) vzťahu upraveného Zákonníkom práce a pokiaľ boli tieto nároky medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu sporné, prejednávali a rozhodovali o nich sudy. Podľa § 198 ods. 1 písm. a/ až d/ Zákonníka práce v znení účinnom do 31. decembra 2003 išlo o nároky na náhradu za stratu na zárobku alebo stratu na dôchodku (počas práceneschopnosti a po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity), za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, účelne vynaložené náklady spojené s liečením a vecnú škodu. K zásadnej zmene došlo prijatím zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť dňa 01. januára 2004, ktorý vo svojej podstate zasiahol aj do právomoci súdu v týchto veciach. Týmto zákonom [bod 27 ustanovenia § 294 zákona č. 461/2003 Z. z. (Zrušovacie ustanovenia)] bolo (okrem iného) zrušené ustanovenie § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ Zákonníka práce a tiež jeho ustanovenia § 199 až 213, takže jediným nárokom upraveným v Zákonníku práce z titulu pracovného úrazu alebo choroby z povolania zostala len vecná škoda a ostatné nároky sú upravené v zákone č. 461/2003 Z. z., pričom nároku za stratu na zárobku alebo za stratu na dôchodku zodpovedajú nároky na úrazový príplatok (§ 85 a nasl. zákona č. 461/2003 Z. z.), respektíve nárok na úrazovú rentu (§ 88 a nasl. zákona č. 461/2003 Z. z.). Od účinnosti novej právnej úpravy, t. j. od 01. januára 2004 o uvedených nárokoch (ako aj o ďalších úrazových dávkach uvedených v Prvej časti, Štvrtej hlave zákona) rozhoduje Sociálna poisťovňa; príslušnosť na prejednanie a rozhodovanie v týchto veciach jednoznačne vyplýva z ustanovenia § 177 menovaného zákona, podľa ktorého na konanie vo veciach sociálneho poistenia sú vecne príslušné organizačné zložky Sociálnej poisťovne. Ide o konanie vo veciach dávkových v zmysle ustanovenia § 172 ods. 3 písm. a/ zákona. S účinnosťou od 01. januára 2004 je teda Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia vykonávateľom sociálneho poistenia a v rámci neho úrazového poistenia. Súčasná právna úprava už nemá charakter odškodnenia spočívajúceho v náhrade škody, ale je koncipovaná ako poistný systém prevažne kompenzačného charakteru. Podľa § 16 zákona č. 461/2003 Z. z. povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť v pracovnoprávnom vzťahu, v štátnozamestnaneckom pomere, v členskom pomere, ktorého súčasťou je aj pracovný vzťah k družstvu, v služobnom pomere okrem fyzickej osoby, ktorá je sudca alebo prokurátor alebo ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť, ktorou je výkon verejnej funkcie podľa osobitných predpisov. Nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má zamestnanec po splnení podmienok ustanovených zákonom č. 461/2003 Z. z.. Úrazové poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa, a tá je povinná plniť zamestnancovi v rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa. Z úrazového poistenia sa poskytujú úrazové dávky, a to úrazový príplatok (§ 85 - § 87 zákona), úrazová renta (§ 88 - § 89a zákona), jednorazové vyrovnanie (§ 90 - § 91 zákona), pozostalostná úrazová renta (§ 92 - § 93 zákona), jednorazové odškodnenie (§ 94 zákona), pracovná rehabilitácia a rehabilitačné (§ 95 - § 96 zákona), rekvalifikácia a rekvalifikačné (§ 97 - § 98 zákona), náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 99 zákona s tým, že tento typ úrazovej dávky je samostatne upravený v zákone č. 437/2004 Z. z.), náhrada nákladov spojených s liečením (§ 100 zákona), náhrada nákladov spojených s pohrebom (§ 101 zákona).

38. 42. V tomto smere najvyšší správny súd ďalej uvádza, že nakoľko súčasná právna úprava už nemá charakter odškodnenia spočívajúceho v náhrade škody, ale je koncipovaná ako poistný systém prevažne kompenzačného charakteru, Sociálna poisťovňa, ako orgán aplikácie práva v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. rozhoduje o jednotlivých nárokoch plynúcich z tohto zákona. Jedným z týchto nárokov je aj nárok na náhradu za bolesť s tým, že ak žiadateľ požiada o tento typ úrazovej dávky, Sociálna poisťovňa ako príslušný orgán rozhoduje o tom, či tento žiadateľ spĺňa podmienky na jej priznanie, pričom kľúčovou otázkou, ktorú je v rámci tohto konania zásadne posúdiť je otázka, či zamestnanec (na účely dávkového konania vystupujúci v procesnej pozícii žiadateľa) utrpel ujmu spôsobenú poškodením na zdraví následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania. V tomto smere aj s odkazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 2014, sp. zn. I. ÚS 87/2014-43 najvyšší správny súd uvádza, že Sociálna poisťovňa, ktorá rozhoduje o priznaní úrazovej dávky, čo nepochybne patrí do jej právomoci, sa musí v rámci predbežnej otázky vysporiadať so skutočnosťou, či došlo k pracovnému úrazu, keďže pracovný úraz je v takom prípade rozhodnou právnou skutočnosťou a ako jedna z materiálnych podmienok tvorí imanentnú súčasť zákonnej dávkovej schémy pre priznanie úrazovej dávky. To, či došlo k pracovnému úrazu teda Sociálna poisťovňa posudzuje ako otázku predbežnú (§ 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), ale nerozhoduje o tom, nakoľko to, či došlo, alebo nedošlo k pracovnému úrazu je otázkou dotýkajúcou sa výlučne zamestnávateľa a zamestnanca, a teda má stále rozmer pracovno-právny. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. však nevyplýva oprávnenie Sociálnej poisťovne rozhodovať o tom, či určitý úraz bol pracovným úrazom. Spor o určenie, či k úrazu zamestnanca došlo následkom pracovného úrazu, je sporom pracovno-právnym, o ktorom rozhodujú sudy v civilnom súdnom konaní. Na také konanie je príslušný v prvom stupni okresný súd.“

39. Žalovaná teda mala pravdu, pokiaľ argumentovala, že nemôže rozhodnúť, či úraz žalobcu zo dňa 17. decembra 2015 je úrazom pracovným, no mylila sa v závere, že nie je na účely rozhodnutia o žiadosti žalobcu povinná urobiť si o tejto skutočnosti úsudok sama. Inými slovami, Sociálna poisťovňa, ústredie, nemohla v rozhodnutí o nároku na úrazový príplatok samostatným výrokom autoritatívne určiť povahu úrazu žalobcu, avšak s touto skutočnosťou bola povinná sa vysporiadať postupom podľa § 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a teda posúdiť, či úraz možno považovať za pracovný alebo nie iba v rámci odôvodnenia predmetného rozhodnutia. Odpoveď mala poskytnúť jednoznačnú a nie preniesť zodpovednosť na žalobcu s konštatovaním, že odpoveď nepozná jeho vinou, pretože neinicioval jej zodpovedanie príslušným civilným súdom.

40. Hoci je právna úprava predbežnej otázky koncipovaná v ustanovení § 198 zákona č. 461/2003 Z. z. ako oprávnenie Sociálnej poisťovne urobiť si úsudok o otázke, ktorej konečné riešenie prislúcha inému orgánu, a vyjadrenia žalovanej evokujú, že toto oprávnenie poníma ako fakultatívny procesný postup, opak je pravdou. Táto právomoc totiž slúži na zabezpečenie rýchlosti a pružnosti konania a v konečnom dôsledku upravuje povinnosť Sociálnej poisťovne sa predbežnou otázkou zaoberať. Ak sa v konaní predbežná otázka vyskytne, Sociálna poisťovňa nie je oprávnená zostať pasívna len preto, že na ňu nepozná odpovede, resp. jej neboli jednoznačne oznámené od iného subjektu. Ak príslušný orgán vo veci ešte právoplatne nerozhodol alebo ani nezačal konanie, je oprávnená urobiť si o predbežnej otázke úsudok sama. Zároveň platí, že pokiaľ je konanie na príslušnom orgáne viazané výlučne na podnet účastníka a nemožno toto konanie začať ex officio, Sociálna poisťovňa vyzve účastníka konania, aby podal návrh na začatie konania na príslušnom orgáne. Ak tak účastník konania neurobí, Sociálna poisťovňa si o predbežnej otázke musí urobiť úsudok sama. Existencia predbežnej otázky teda nemôže byť prekážkou riadneho rozhodnutia vo veci.

41. Tieto závery potvrdzuje napríklad Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 25. júna 2008 sp. zn. 2Sžo/129/2007, v ktorom ustálil, že: „V správnom konaní platí zásada, že správny orgán, ktorý vydáva rozhodnutie vo veci, je oprávnený pre svoju potrebu riešiť i otázky, ktoré patria do pôsobnosti iných orgánov (t. j. iného správneho orgánu alebo súdu), ak to zákon nezakazuje – vyžaduje si to totiž požiadavka pružnosti správneho konania.“. Na uvedené nadviazal Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení zo 6. novembra 2014 sp. zn. II. ÚS 755/2014-26, v ktorom ozrejmil podstatu a prínos predbežných otázok ako oprávnenia a zároveň povinnosti orgánu verejnej správy. „Správny poriadok síce pojem predbežná otázka používa, ale nedefinuje. Podľa názorov vyslovovaných v právnej teórii pod predbežnou (tzv. prejudiciálnou) otázkou treba rozumieť takú otázku, zodpovedanie ktorej podmieňuje rozhodnutie vo veci, ktorá je predmetom správneho konania. Súčasne je to taká otázka, ktorej rozhodnutie nepatrí do kompetencie správneho orgánu, ktorý vo veci rozhoduje. Odpoveď na ňu môže byť predmetom iného samostatného konania (správneho i súdneho). V správnom konaní platí zásada, že správny orgán, ktorý vydáva rozhodnutie vo veci, je oprávnený pre svoju potrebu riešiť i otázky, ktoré patria do pôsobnosti iných orgánov (t. j. iného správneho orgánu alebo súdu), ak to zákon nezakazuje – vyžaduje si to totiž požiadavka pružnosti správneho konania. Podľa ustálenej judikatúry

všeobecných súdov platí zásada, že správny orgán, ktorý koná vo veci, je nielen oprávnený, ale i povinný zaoberať sa predbežnými otázkami, ak sa v konaní vyskytnú (napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžp 23/2013 z 30. apríla 2014). S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu (Boh. A 3270/24) nesmie správny orgán napríklad odmietnuť rozhodnúť vo veci samej z dôvodu, že predbežná otázka nebola dosiaľ rozhodnutá príslušným orgánom. Buď si odpovie na túto otázku sám (urobí si aj úsudok), alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania a vyčká s vlastným rozhodnutím, dokiaľ o predbežnej otázke nerozhodne. Z dikcie § 40 ods. 1 Správneho poriadku (text za bodkočiarkou) vyplýva, že správny orgán má zásadne voľnosť v rámci úvahy o tom, ktorú z týchto dvoch možností postupu zvolí (táto voľnosť by mohla byť obmedzená len osobitným zákonom). Zároveň však platí, že správny orgán nesmie nikdy zostať vo vzťahu k predbežnej otázke pasívnym. Preto by bol v rozpore s účelom a zmyslom § 40 ods. 1 Správneho poriadku taký postup, pri ktorom by sa správny orgán obmedzil len na konštatovanie, že v správnom konaní nebolo vlastnícke právo (pozn. v danom prípade povaha úrazu žalobcu zo dňa 17. decembra 2018) preukázané súdnym rozhodnutím, a z tohto dôvodu by prerušil konanie až do právoplatnosti súdneho rozhodnutia.“.

42. Správny súd si je vedomý, že v zmysle ustanovenia § 172 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa na konanie vo veciach sociálneho poistenia nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, pričom prezentovaná judikatúra sa viaže práve k výkladu ustanovenia § 40 Správneho poriadku. Zároveň však zdôrazňuje, že hoci žalovaná postupuje podľa ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý upravuje inštitút predbežných otázok osobitne v ustanovení § 198 zákona č. 461/2003 Z. z., formulácia oboch spomínaných právnych úprav v rozsahu predbežných otázok, ako aj sledovaný účel sú totožné a preto vyslovené závery kasačného ako aj ústavného súdu sú plne aplikovateľné aj na prejednávaný prípad. Či sa jedná o Sociálnu poisťovňu alebo iný orgán verejnej správy, pristupovať k riešeniu predbežných otázok musia rovnako svedomito.

43. Navyše, pokiaľ by správny súd pripustil správnosť výkladu žalovanej, že je iba na jej voľnom uvážení, či si úsudok o predbežnej otázke spraví sama (pretože neexistuje zákonné ustanovenie, ktoré by jej túto povinnosť ukladalo), alebo bude trvať na jej vyriešení mimo administratívneho konania o úrazovej dávke, jednalo by sa z pohľadu správneho súdu o postup neudržateľný, pretože by nasvedčoval zrejmej svojvôli Sociálnej poisťovne, ktorá by nebola vedená žiadnym zákonným rámcom, od ktorého by mohla odvodzovať kritériá uplatnenia voľnej úvahy. V končenom dôsledku by to mohlo znamenať, že k posúdeniu predbežnej otázky nepristúpi nikdy.

44. Ustanovenie § 198 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. pritom taxatívne upravuje otázky, o ktorých si Sociálna poisťovňa úsudok urobiť nemôže (kto spáchal trestný čin, priestupok, správny delikt, alebo o osobnom stave fyzickej osoby, ak patrí o ňom rozhodovať súdu). Keďže sa v danom prípade o tento okruh otázok nejednalo, pasivitu Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava ospravedlniť nemožno.

45. Z konania žalovanej vyplýva, že v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia § 198 zákona č. 461/2003 Z. z. nepostupovala. Na jednej strane sa síce snaží navodiť dojem, že vykonala rozsiahle šetrenie za účelom zistenia skutočného stavu veci t. j., či úraz žalobcu možno považovať za pracovný, na druhej strane sa v skutočnosti obmedzila iba na snahy skontaktovať zamestnávateľa (a to aj cez rôzne orgány), či jej vie na predbežnú otázku poskytnúť jednoznačnú odpoveď. V tomto rozsahu sa preto správny súd plne stotožňuje s námietkami žalobcu, ktoré považuje za dôvodné.

46. Dopytovanie zamestnávateľa má byť určite jedným z prvých krokov, ktoré môžu predbežnú otázku ustáliť prípadne poskytnúť aspoň potrebné indície k jej vyriešeniu. Pokiaľ je však zamestnávateľ nekontaktný, Sociálna poisťovňa nemôže rezignovať, súc viazaná zásadou materiálnej pravdy a povinnosťou zistiť skutočný stav (§ 195 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), je povinná podniknúť ďalšie kroky, ktoré by prispeli k objasneniu povahy úrazu, napríklad práve prostredníctvom vykonania dôkazov, ktoré predložil/navrhol sám žalobca. Rovnako by mala Sociálna poisťovňa postupovať dokonca aj v prípade, ak by zamestnávateľ vyhlásil, že úraz žalobcu pracovný nie je. Napríklad práve v zmienenom rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžsk/25/2021 z 21. septembra 2022 bola Sociálna poisťovňa postavená pred úlohu posúdiť, či úraz, ktorý zamestnanec utrpel, bol pracovný a to napriek vyhláseniu zamestnávateľa, že úraz za pracovný nepovažuje. V uvedenom prípade bolo iniciované aj civilné súdne konanie, ktoré však bolo zastavené. Kasačný súd konštatoval, že „bol potom správnym postup správnych orgánov, ktorí si zásadnú otázku spočívajúcu v posúdení úrazu žalobcu ako pracovného vyhodnotili samostatne, ako otázku predbežnú.“. Z uvedeného možno vyvodiť záver, že predbežnú otázku posudzuje a vyhodnocuje predovšetkým v rámci vlastnej činnosti Sociálna poisťovňa, ktorá nemá iba nekriticky prevziať vyhlásenia zamestnávateľa, alebo bez ďalšieho vyhodnotiť jeho nekontaktnosť v neprospech žiadateľa o úrazovú dávku (navyše ak sú tu indície naznačujúce, že zamestnávateľ je problémový a nedôveryhodný subjekt, neplniaci si zákonné povinnosti).

47. Je pravdou, že Sociálna poisťovňa nemusí v záujme posúdenia predbežnej otázky vykonávať rozsiahle dokazovanie, aké by vykonával napríklad civilný súd, napriek tomu musí vykonať vlastné šetrenie za súčasného zohľadnenia dôkazov predložených účastníkom administratívneho konania v takom rozsahu, aby mohla o predbežnej otázke spoľahlivo a dôveryhodne rozhodnúť.

48. V nadväznosti na potrebu získania podkladov pre zodpovedanie predbežnej otázky považuje správny súd za dôvodnú námietku žalobcu týkajúcu sa navrhovanej svedeckej výpovede, ktorú Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava odmietla vykonať konštatujúc, že by nepriniesla objektívne a presvedčivé informácie o pracovnom úraze žalobcu, pretože svedok nebol v rozhodnom čase zamestnancom zamestnávateľa. Takéto odôvodnenie považuje správny súd za nesprávne, pretože predpokladom poskytnutia výpovede nie je existencia pracovnoprávneho vzťahu svedka k zamestnávateľovi, ale iba skutočnosť, či sa svedok na mieste, kde sa mal pracovný úraz stať a v čase, kedy k nemu malo dôjsť, nachádzal. Navyše, dôveryhodnosť svedeckej výpovede a jej prípadnú upotrebitelnosť bude možné zhodnotiť až po jej poskytnutí a preto sú konštatovania žalovanej v tomto smere predčasné. Bude na Sociálnej poisťovni, pobočke Bratislava vykonať výsluch tak, aby overila, či je svedok schopný relevantné údaje poskytnúť alebo nie.

49. S ohľadom na vyššie uvedené dospel správny súd k záveru, že rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava, je potrebné zrušiť z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 191 písm. c) SSP týkajúceho sa povinnosti Sociálnej poisťovne zaoberať sa predbežnými otázkami ktoré sa vyskytnú v priebehu administratívneho konania. Keďže Sociálna poisťovňa k riešeniu predbežnej otázky pristupovala nesprávne, v domnienke, že nie je povinná sa ňou zaoberať, sa tento nesprávny postup odrazil aj v nedostatočne zistenom skutkovom stave, ktorý však tvorí až sekundárny dôvod na zrušenie napadnutého rozhodnutia podľa § 191 ods. 1 písm. e) SSP. Aj keď súd zrušil aj rozhodnutie orgánu verejnej správy nižšieho stupňa, vec vrátil žalovanému (ktorý môže následne postúpiť vec orgánu verejnej správy nižšieho stupňa), nakoľko orgán verejnej správy nižšieho stupňa nebol účastníkom správneho súdneho konania.

50. Sociálna poisťovňa v novom konaní opätovne posúdi nárok žalobcu na úrazový príplatok uplatnený z dôvodu úrazu zo dňa 17. decembra 2015, v rámci posudzovania ktorého sa primárne bude zaoberať predbežnou otázkou, či úraz žalobcu zo dňa 17. decembra 2015 možno považovať za pracovný, a to v intenciách definície podľa ustanovenia § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. Pri riešení predbežnej otázky bude vychádzať nie len zo šetrenia zameraného na zamestnávateľa, ale objektívne zhodnotí všetky podklady a vykoná dôkazy, ktoré môžu prispieť ku jej komplexnému posúdeniu a poskytnutiu jednoznačnej odpovede o povahe sporného úrazu. Pokiaľ bude žalovaná vychádzať aj zo skutočnosti, že od zamestnávateľa nebolo možné zistiť relevantné informácie pre jeho nekontaktnosť, náležite odôvodní, ako sa toto zistenie (teda neplnenie si zákonných povinností zamestnávateľom, na ktoré žalobca nemá dosah a to aj napriek prísľubu zamestnávateľa, že dopytované doklady doloží) odrazilo v spôsobe rozhodnutia o nároku žalobcu.

51. Podľa § 191 ods. 6 SSP, právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudku, je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný. Ak orgán verejnej správy v ďalšom konaní nepostupoval v súlade s právnym názorom správneho súdu a správny súd opätovne zrušil rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy z tých istých dôvodov, môže správny súd i bez návrhu v zrušujúcom rozsudku uložiť orgánu verejnej správy pokutu.

52. Podaním, doručeným súdu dňa 10.01.2024, žalovaná navrhla, aby súd podľa § 100 ods. 2 písm. a) SSP konanie prerušil, nakoľko vo veci žalobcu prebehlo dňa 27. novembra 2023 na správnom súde súdne konanie s rovnakým meritom veci, z ktorého bol vyhotovený rozsudok sp. zn. BA-4Sa/35/2018-94 zo dňa 27. novembra 2023, na ktorý žalovaná poukázala, a voči ktorému ústredie podalo dňa 10. januára 2024 na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť. Žalobca s prerušením konania nesúhlasil. Podľa § 100 ods. 2 písm. a) SSP ak správny súd neurobí iné vhodné opatrenie, môže konanie uznesením prerušiť, ak prebieha súdne konanie alebo administratívne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu, alebo ak správny súd dal na takéto konanie podnet. Súd návrh žalovanej na prerušenie konania zamietol, a to z viacerých dôvodov. Predovšetkým žalovaná neuviedla, do kedy navrhuje konanie prerušiť, i keď z kontextu jej podania je možné predpokladať, že zrejme do skončenia kasačného konania vo veci sp. zn. BA-4Sa/35/2018. Taktiež žalovaná riadne neodôvodnila návrh na prerušenie konania, teda neuviedla, aká konkrétna otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu v prejednávanej veci, sa rieši v konaní sp. zn. BA-4Sa/35/2018. Prerušenie konania podľa § 100 ods. 2 písm. a) SSP je fakultatívne, teda správny súd môže ale nemusí konanie prerušiť, aj keď prebieha súdne alebo administratívne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam na rozhodnutie správneho súdu, a aj napriek tomu (že prebieha takéto iné konanie), si môže túto otázku vyriešiť sám. Dôvodom na prerušenie konania

podľa predmetného ustanovenia je v zásade situácia, že sa v inom (súdnom či administratívnom konaní) rieši tzv. predbežná otázka. Predmetom konania v konaní sp. zn. BA-4Sa/35/2018 je preskúmanie rozhodnutia žalovanej o nepriznaní nároku na náhradu za bolesť (z rovnakého úrazu ako v prejedávanej veci). Toto nepredstavuje predbežnú otázku vo vzťahu k predmetu konania v prejedávanej veci. V neposlednom rade súd prihliadol na skutočnosť, že Ústavný súd SR nálezom zo dňa 06.09.2023, sp. zn. II. ÚS 271/2023 rozhodol, že postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Sa/35/2018 bolo porušené základné právo žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a uložil správne mu súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov. To samozrejme neznamená, že by súd nemohol konanie prerušiť, avšak iba z nevyhnutných dôvodov. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a absenciu zdôvodnenia návrhu na prerušenie konania zo strany žalovanej, súd návrhu na prerušenie konania nevyhovel.

53. O nároku na náhradu trov konania rozhodol správny súd postupom podľa § 175 ods. 1 SSP a s poukazom na výsledok konania podľa § 167 SSP, žalobcovi, ktorý mal plný úspech v konaní, priznal právo na ich náhradu v plnom rozsahu.

54. Podľa § 175 ods. 2 SSP, o výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť v lehote jedného mesiaca od jeho doručenia na Správny súd v Bratislave (§ 443 ods. 1 SSP). Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania (ktorému správne mu súdu je určená, kto ju robí, ktorej veci sa týka a čo ňou sleduje, podpis) uviesť a) označenie napadnutého rozhodnutia, b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len „sťažnostné body“), d) návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh) (§ 445 ods. 1 SSP).

Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu, c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správne mu súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie, e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd, f) nesprávne procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo j) podanie bolo nezákonne odmietnuté. Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v odseku 1 písm. g) až i) sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správne mu súdom (§ 440 SSP).

Kasačná sťažnosť nie je prípustná, ak sa opiera o iné dôvody, ako sú uvedené v § 440, ak sa opiera o dôvody, ktoré sťažovateľ neuplatnil v konaní pred správne mu súdom, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie, hoci tak urobiť mohol, ak smeruje len proti dôvodom rozhodnutia správneho súdu (§ 439 ods. 3 SSP).

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti (§ 445 SSP).

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom. Tieto povinnosti neplatia, ak má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, ak ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. c) a d), ak je žalovaným Centrum právnej pomoci (§ 449 SSP).